

Par privātpersonu iepirkumiem

Ikviena privātpersona, kas saņem finansējumu no kāda Eiropas Savienības struktūrfonda vai Kohēzijas fonda, vai cita ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļa, kā arī no valsts vai pašvaldību budžeta, paraksta līgumu, kurā parasti ir ietverts noteikums „nodrošināt iepirkuma procedūru piemērošanu”, ja vien šis finansējums nav piešķirts kā kompensācija.

Raksta mērķis ir skaidrot, kas jāievēro privātpersonām un kādas darbibas ir jāveic, noslēdzot līgumu par tāda projekta realizēšanu, kuru līdzfinansē ar kādu no minētajiem finansējuma avotiem. Tāpēc šajā rakstā tiks aplūkots regulējums, kuru paredz Publisko iepirkumu likums un uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi Nr. 299 „Noteikumi par iepirkuma procedūru un tās piemērošanas kārtību pasūtītāja finansētiem projektiem” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 299).

Privātpersonas, uz kurām attiecas Publisko iepirkumu likums

Publisko iepirkumu likumu piemēro tajos gadījumos, kad iepirkuma procedūru veic:

- (i) persona, kura ir „pasūtītājs” Publisko iepirkumu likuma izpratnē;
- (ii) persona, kura ir jāpiemēro Publisko iepirkumu likums saskaņā ar tā 6. pantu;
- (iii) persona, kura ir „sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs” Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma izpratnē.

Savukārt MK noteikumi Nr. 299 attiecībā uz šo personu rikotajiem iepirkumiem netiek piemēroti. Turpmāk rakstā tiks apskatīti gadījumi, kad šie jēdzieni attiecas tieši uz privātpersonām.

- (i) Saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 1. panta 10. punktu jēdziens „pasūtītājs” var tikt attiecināts uz privāto tiesību juridisko personu, ja tā vienlaikus atbilst šādiem kritērijiem:
 - a) tā ir nodibināta vai darbojas, lai nodrošinātu sabiedrības vajadzības, kurām nav komerciāla vai rūpnieciska rakstura, un

- b) tā atrodas valsts vai pašvaldības iestādes, pašvaldības, citas atvainītās publiskas personas vai tās institūcijas padotībā vai izšķirošā ietekmē vai šiem kritērijiem atbilstošas privātoto tiesību juridiskās personas izšķirošā ietekmē (šī ietekme izpaužas kā balsstiesību vairākums pārraudzības vai izpildinstitūcijas locekļu ievēlešanā vai vadības iecelšanā), vai arī šis privāto tiesību juridiskās personas darbību vairāk par 50 procentiem finansē valsts, pašvaldība, cita atvainītā publiska persona, tās institūcija vai cita šiem kritērijiem atbilstoša privāto tiesību juridiskā persona.

- (ii) Cits gadījums, kad privāto tiesību juridiskai personai, kas neatbilst „pasūtītāja” statusam, tomēr ir jāpiemēro Publisko iepirkumu likums, ir paredzēts Publisko iepirkumu likuma 6. pantā, un tas ir attiecināms uz vai saistīts ar būvniecību, proti, šī panta pirmā daļa paredz, ja būvdarbu līguma izpildi vairāk par 50 procentiem no līgumcenās tieši finansē pasūtītājs un šā līguma paredzamā līgumcena ir vienāda vai lielāka par 170 000 euro un ja šis līgums attiecas uz inženierītehniskajiem darbiem atbilstoši Publisko iepirkumulikuma 1. pielikumam, kā arī uz sportam, ārstniecībai un atpūtai paredzētu būvju, slimnīcu, skolu, augstskolu un administratīvo ēku būvniecību; un šī panta otrā daļa paredz, ja pakalpojumu līguma izpildi vairāk par 50 procentiem no līgumcenās tieši finansē pasūtītājs un šā līguma paredzamā līgumcena ir vienāda vai lielāka par 70 000 euro un ja šis līgums ir saistīts ar būvdarbu līgumu atbilstoši šā panta 1. punktam.
- (iii) Savukārt Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma

1. panta 21. punktab) apakšpunktā noteikts, ka privātpersona uzskatāma par sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju, ja tai ir piešķirtas īpašas vai izņēmuma tiesības darboties siltumapgādes, gāzes apgādes un elektroenerģijas apgādes, ūdensapgādes, transporta pakalpojumu, pasta pakalpojumu vai teritorijas izmantošanas jomā. Šādas īpašas vai izņēmuma tiesības var piešķirt kompetentā iestāde uz normatīvo vai administratīvu aktu pamata, dodot tikai vienai vai dažām personām tiesības veikt darbības kādā no šīm jomām, tādējādi ievērojami ietekmējot citu personu ie-spējas darboties šajās jomās.

Praksē jautājumi rodas gan attiecībā uz to, kuram ir jāveic iepirkuma procedūra, gan par atbilstību „pasūtītāja” definīcijai.

Privātpersonas, uz kurām attiecas MK noteikumi Nr. 299

Tām privātpersonām, kas neatbilst kādam no iepriekš minētajiem gadījumiem, jāpiemēro MK noteikumi Nr. 299 regulējums. Tā, piemēram, Publisko iepirkumu likuma kārtība nebūs piemērojama tādām sabiedrībām ar ierobežotu atbildību, biedrībām vai citām privātpersonām, kas neatbilst kādai no Publisko iepirkumu likuma 1. panta 10. punkta a) vai b) apakšpunkta pazīmēm. Tāds gadījums būtu, piemēram, ja privātpersona neatrodas pasūtītāja padotībā vai izšķirošā ietekmē vai arī tās darbību vairāk par 50 procentiem nefinansē pasūtītājs. Un šeit ir svarīgi uzsvērt, ka jēdziens „finansē darbību” nav sinonīms jēdzienam „finansē projektu vai pasākumu”, jo jēdziens „finansē darbību” ir attiecināms uz institucionālo kapacitāti kopumā.

Aleksandrs Ščēpkins,
zvērīnātu advokātu biroja
Raidla, Lejins & Norcous jurists

Turpmāk aplūkosim regulējumu, kas piemērojams privātpersonām, uz kurām attiecas MK noteikumu Nr. 299 prasības. MK noteikumu Nr. 299 prasības attiecas uz finansējuma saņēmēju neatkarīgi no iepirkuma paredzamās ligumcenas. Atvieglota kārtība iepirkuma procedūru piemērošanai paredzēta, ja piegādes vai pakalpojumu paredzamā ligumcena ir mazāka par 70 000 eiro, vai būvdarbu paredzamā ligumcena ir mazāka par 170 000 eiro. Šādā gadījumā finansējuma saņēmējam ir rīcības brīvība attiecībā uz to, kādā procedūrā noslēgt līgumu. Ja paredzamā ligumcena ir zemāka par šīm Ministru kabineta noteiktajām ligumcenu robežām, tad jāveic vienkāršota cenu aptauja. Taču gadījumos, kad paredzamā ligumcena ir vienāda vai lielāka par atvieglotajā kārtībā noteikto, piemērojama parastā iepirkuma procedūru piemērošanas kārtība.

Abos gadījumos liela uzmanība ir jāpievērš līgumu slēgšanas ierobežojumam, proti, atrašanās interēsu konflikta (kaut gan arī šādiem gadījumiem MK noteikumu Nr. 299 18. punktā ir paredzēti izņēmumi). Piemēram, līdz 2013. gada 1. septembrim spēkā esošie Ministru kabineta 2008. gada 5. februāra noteikumi Nr. 65 „Noteikumi par iepirkuma procedūru un tās piemērošanas kārtību pasūtītāja finansētiem projektiem” neparedzēja attiecīgu aizliegumu noslēgt iepirkuma līgumu ar saistītu personu, tas ir, būt ar to inter-

Atvieglota kārtība iepirkuma procedūru piemērošanai paredzēta, ja piegādes vai pakalpojumu paredzamā ligumcena ir mazāka par 70 000 eiro, vai būvdarbu paredzamā ligumcena ir mazāka par 170 000 eiro.

ešu konflikta situācijā, ja iepirkums tika veikts atvieglotā kārtībā. Savukārt līdz 2006. gada 1. maijam spēkā esošā likuma „Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām” 23. panta trešā daļa paredzēja, ka „(..) iepirkuma komisijas loceklis vai iepirkuma veikšanai pilnvarotā persona nevar vienlaikus pārstāvēt pasūtītāja un pretendenta intereses, kā arī nevar būt saistīti ar pretendēntu”.

Jānorāda, ka tikai parastā kārtībā veiktais iepirkuma procedūrai obligāti jāpublicē paziņojumu par finansējuma saņēmēja iepirkuma procedūru Iepirkumu uzraudzības biroja mājas lapā internetā. Finansējuma saņēmējs paziņojumā par finansējuma saņēmēja iepirkuma procedūru nosaka tādu sākotnējo piedāvājumu iesniegšanas termiņu, kas ir pietiekams sākotnējo piedāvājumu sagatavošanai, bet ne īsāks par 10 darba dienām preču vai pakalpojumu iepirkumam un ne īsāks par 15 darba dienām būvdarbu iepirkumam. Termiņu sāk skaitīt no nākamās darba dienas pēc šā paziņojuma publicēšanas Iepirkumu uzraudzības biroja mājas lapā internetā. Papildus var publīcēt informāciju par iepirkumu arī savā mājaslapā, bet MK noteikumos Nr. 299 šāda prasība nav noteikta.

Abos gadījumos ir jāieceļ atbildīgais, kurš nodrošinās iepirkuma procesa vadību. MK noteikumos Nr. 299 nav tieši paredzēts, cik pretendētu piedāvājumiem jābūt. Piemēram, Ministru kabineta noteikumu Nr. 598 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību lauku un zivsaimniecības attīstībai 2014.–2020. gada plānošanas periodā” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 598) 6.5.3. punktā paredzēts, ka „izmaksām, ja tās ir lielākas par 700 eiro, izvēlas visizdevīgāko piedāvājumu, kura noteikšanā viens no kritērijiem ir zemākā cena. To apliecinā ar vismaz divu derīgu piedāvājumu salīdzināšanu konkrētai iegādei neatkarīgi

no iepirkuma procedūras veida” un 6.5.4. punktā ir paredzēts, ka „ja iepirkuma summa pārsniedz 70 000 eiro, tad jāsaņem trīs derīgus piedāvājumus”. MK noteikumi Nr. 598 nosaka arī citas papildu prasības Eiropas Savienības atbalsta saņemšanai lauku un zivsaimniecību attīstībai.

Tātad būtiskākās atšķirības starp atviegloto un parasto iepirkumu procedūras piemērošanas kārtību atspoguļojas tajā, vai tiek izmantota Iepirkumu uzraudzības biroja starpniecība, konkrēti, vai piedāvājums tiek publīcēts tā mājaslapā, kā arī attiecībā uz piemērojamajiem termiņiem un iepirkuma procedūras norises dokumentāciju.

Kā noskaidrot attiecīgo preču, pakalpojumu vai būvdarbu tirgus cenu?

Lai noskaidrotu un izraudzītu tādu piegādātāju, kura piedāvātā ligumcena (kontekstā ar citiem līguma izpildes noteikumiem) ir pamata, atbilstoša tirgus situācijai un izdevīga (tieki izvēlēts ekonomiski izdevīgākais piedāvājums), finansējuma saņēmējam ir jāveic tirgus izpēte.

Tirdzniecības tirgus izpētē iespējams veikt klātienes, sarakstes vai telefoniskas aptaujas ceļā, pēc piegādātāju piedāvājumiem interneta vietnēs, bukletos, katalogos vai pēc publiski pieejamās informācijas par citu pasūtītāju noslēgtiem līdzīgiem piegādes vai pakalpojumu līgumiem un to izmaksām. Būvniecības gadījumā provizoriiskā ligumcena var tik noteikta ievērojot tehniskā projekta ekonomisko daļu (t.sk. būvobjekta kontroli).¹ Iespējams, tas ir viens no iemesliem, kāpēc MK noteikumos Nr. 299 nav strikti noteikts obligāti iesniedzamais pretendētu piedāvājumu skaits, jo tas arī var nenodrošināt atbilstību tirgus cenai. To var nodrošināt tikai atbildīgā par iepirkumu vai iepirkuma komisijas loceklu pieredze un

JURISTA PADOMS

- Iepirkuma veikšanas vadlīnijas.
Pieejams:
www.lad.gov.lv/lv/atbalsta-veidi/projekti-un-investicijas/iepirkuma-proceduras/

► kompetence. Piemēram, saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 22. panta otro daļu „(..) izveidojot iepirkuma komisiju, nodrošina, lai šī komisija būtu kompetenta tā iepirkuma jomā, par kuru slēdz ligumu. Iepirkuma komisija, pildot savus pienākumus, ir tiesīga pieaicināt ekspertus.” Kaut gan MK noteikumi Nr. 299 neparedz pienākumu izveidot iepirkuma komisiju, tomēr kompetences prasības attiecīgā iepirkuma jomā būtu izvirzāmas arī atbildīgajam par iepirkuma organizēšanu.

Jebkurā gadījumā, vai tā ir iepirkuma komisija, vai atbildīgais par iepirkumu, tiem abiem ir jānodrošina, ka pēc atbildīgo institūciju pieprasījuma, tiks sniegs detalizēts un izsmelos pāmatojums tam, ka izraudzītā piegādātāja piedāvātā ligumcena ir pamatota un atbilstoša tirgus situācijai.

Ko darīt gadījumos, kad iepirkuma procedūra netika piemērota?

JURISTA PADOMS

Ja iepirkuma procedūras nav veiktas (nezināšanas vai citu iemeslu dēļ), kad Publisko iepirkumu likums un MK noteikumi Nr. 299 paredz atvieglotu kārtību iepirkuma procedūrai, privātpersonai būtu jādod iespēja sniegt skaidrojumu brīvā formā, kurā būtu norādīts, kādā veidā pakalpojuma ligumam ir noteikta zemākā cena, un skaidrojumam jāpievieno informācija par aptaujātajiem uzņēmumiem, reklāmas bukleti ar cenām vai cita informācija, kas apliecinā no teiktās cenas objektivitāti un atbilstību tirgus situācijai.

Atbalsta pretendents uzņemas atbildību par dažādu piegādātāju piedāvājumu salīdzinājumu un izdevīgākā piedāvājuma izvēli. Tas pats ir attiecināms uz interešu konflikta situācijām. Atbilstība tirgus situācijai būs jāpamato arī gadījumā, ja tiek iesniegts viens derīgs piedāvājums.

Nobeigumā jāuzsver, ka atbilstību tirgus cenai ne vienmēr nodrošinās divi vai trīs derīgi pretendenti piedāvājumi. Šeit svarīga ir atbildīgā par iepirkumu vai iepirkuma komisijas kompetence un pieredze.

Materiāls tapis
sadarbībā ar

RAIDLIA LEJINS & NORCOUS

20 gadi Latvijā